

Nadbitka z:

Język a Media. Perspektywy i zagrożenia komunikacji we współczesnych mediach
Monografia wieloautorska pod redakcją Ewy Horyń, Bogusława Skowronka,
Agnieszki Waleckiej-Rynduch, Kraków 2020, UIW 19 900
ISBN 978-83-7624-123-4 (CC); ISBN 978-83-8084-515-2 (UP)

ALINA NARUSZEWICZ-DUCHLIŃSKA

ORCID: 0000-0002-6214-5454

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Madki i kultura dej – o niespodziewanych skutkach upowszechnienia internetu

SŁOWA KLUCZOWE: komunikacja internetowa, język internetu, *madka*,
kultura dej, roszczeniowość w internecie

KEYWORDS: online communication, language of the Internet, *madka*,
dej culture, demands on the Internet

There is no reason for any individual to have a computer
in his home¹

Ken Olson, 1977

W ciągu przeszło czterech dekad, które minęły od czasu wygłoszenia owej niefortunnej konstatacji, okazało się, że powodów, dla których ktokolwiek chciałby mieć w swoim domu² podłączony do sieci komputer, jest bardzo wiele³. Główne sprowadzają się do rozrywki oraz triady: komunikacja, informacja, marketing. Konstytutywną cechą internetu jest wymiana danych i opinii. Wzajemność i działania prospołeczne (np. tworzenie i udostępnianie oprogramowania *open source*, redagowanie haseł w Wikipedii itd.) są częste, ale niekiedy zastępują je egotyzm i roszczeniowość. Ich efektem jest, między innymi,

---

¹ *The Quotations Page*, 1994, <http://www.quotationspage.com/quote/868.html> (dostęp: 24.04.2019).

² Uwzględniając popularność smartfonów, wypada dodać – i w swojej ręce.

³ Ken Olson odnosił się wprawdzie do komputera jako jednostki centralnej zarządzającej domem; zob. G. Goble, *Top 10 bad tech predictions*, 2012, <https://www.digitaltrends.com/features/top-10-bad-tech-predictions/7/> (dostęp: 24.04.2019), ale i w tym kontekście wspomniane stwierdzenie okazało się mylne. Na popularności zyskują tzw. internet rzeczy (*Internet of Things*) i budynki automatycznie sterujące wybranymi parametrami, np. dostosowaniem oświetlenia do pory dnia.

pojawienie się w dyskursie publicznym kategorii *madek* i *kultury dej*, które chciałabym wstępnie omówić w niniejszym tekście.

Materiał zaczerpnięto z pierwszych 100 stron, których adresy podała wyszukiwarka Google po wpisaniu haseł *madka*, *madki*, *kultura dej*, w tym serwisów gromadzących liczne wypowiedzi otagowane poszukiwanymi słowami, np. profili na Facebooku *Dej, mam horom curke*⁴, *Spotted: Matka and Tatel*⁵. Łącznie przeanalizowano 300 odnośników dostępnych w marcu 2019 roku w anonimowym wyszukiwaniu, bez uwzględnienia wcześniejszych zapytań⁶ mogących wpływać na personifikację wyników. Wyekscepowane komunikaty poddano analizie jakościowej.

W internetowym słowniku slangu i mowy potocznej *madkę* zdefiniowano następująco⁷: „[m]łoda matka, która niedawno urodziła dziecko i zafiksowała się na jego punkcie w sposób niezwykle negatywny i uciążliwy dla otoczenia. Osoba straszliwie chamska, pyskata i roszczeniowa, przekonana o swojej wyższości nad innymi, wynikającej z faktu posiadania dziecka”⁸. Inny sieciowy słownik opisał ją, dodając kwalifikator *lekceważąco*, jako „kobiet[ę] bez kultury osobistej, która niedawno urodziła dziecko i dzięki temu jest przekonana o swojej wyższości nad innymi”⁹. PWN, przedstawiając kandydatury do słowa roku, uznał *madkę* za ‘negatywne określenie matki’¹⁰, a Obserwatorium Językowe Uniwersytetu Warszawskiego poinformowało, że to „kobieta wykorzystująca fakt posiadania dzieci do roszczeń socjalnych i prób podniesienia statusu społecznego; często odznaczająca się prowincjonalnością, brakiem kultury osobistej i aktywnym uczestnictwem na forach internetowych”¹¹. Warto zauważyć, że wszystkie przytoczone powyżej definicje wskazują na pejoratywną ocenę tak określanых kobiet.

Wobec *madek*, których wypowiedzi dotyczy niniejszy tekst, najbardziej adekwatne jest sformułowanie ze strony JakSiePisze.pl, czyli: „popularne

⁴ *Dej, mam horom curke*, 2017, <https://pl-pl.facebook.com/dejmamhoromcurke/> (dostęp: 1-31.03.2019).

⁵ *Spotted: Matka and Tatel*, 2016, <https://pl-pl.facebook.com/spottedmadka/> (dostęp: 1-31.03.2019).

⁶ Umożliwia to m.in. Searchonymous (<https://addons.mozilla.org/en-US/firefox/addon/searchonymous/>), dodatek do przeglądarki internetowej Firefox, z której korzystałam, zbierając materiał.

⁷ Cytaty przytacza się z zachowaniem oryginalnej pisowni i interpunkcji.

⁸ *Miejski Słownik Slangu i mowy potocznej*, 2006, <https://www.miejski.pl/slowo-Madka> (dostęp: 17.03.2019).

⁹ *Słownik SJP.PL*, b.d., <https://sjp.pl/madka> (dostęp: 17.05.2019).

¹⁰ *Słownik języka polskiego PWN*, b.d., <https://sjp.pwn.pl/ciekawostki/haslo/madka;6368879.html> (dostęp: 17.03.2019).

¹¹ *Obserwatorium Językowe Uniwersytetu Warszawskiego. Najnowsze Słownictwo Polskie*, 2017, <http://nowewyrazy.uw.edu.pl/haslo/madka.html> (dostęp: 17.03.2019).

szczególnie wśród społeczności internetowej prześmiewcze określenie na roszczeniowe matki¹². Trzeba jednak zaznaczyć, że niektóre *madki* cechują także werbalizowane¹³: laktoterroryzm (deklaracje, że prawdziwą matką jest tylko ta, która karmi piersią), pogarda wobec cesarskiego cięcia (zwanego *wydobycinami*), niechęć do szczepień (uznawanych za wrogie działania ze strony *Big Pharma*¹⁴ i przyczynę autyzmu) oraz przekonanie o własnej wszechwiedzy na temat macierzyństwa i prawie do pouczenia innych kobiet. Każde z tych zjawisk zasługuje na osobny, poświęcony mu tekst, tutaj – z racji ograniczeń ilościowych – tylko je sygnalizuję.

Madka i *dej* to celowe utrwalenia błędnych sformułowań. Zapis sprzeczny z zasadami ortografii odróżnia *madki* od *matek*, a *daj* od *dej*. Nawiązuje do usterek językowych w wypowiedziach analizowanego typu¹⁵ i sugeruje niski poziom kompetencji komunikacyjnych¹⁶ ich nadawców. W wyrazie *madki* można dopatrywać się również odniesień do angielskiego *mad* ‘szalony, zwariowany, wściekły’. Szczególnie to ostatnie znaczenie jest adekwatne wobec konfliktogennych reakcji słownych, kiedy sprzeczne oczekiwania interlokutorów (otrzymanie za darmo ↔ sprzedaż) pozostają niespełnione, jak np. w wymianie zdań, która doskonale obrazuje typowy przebieg „próśb”¹⁷:

- Wuzek pani mi odda ja jestem w trudnej sytuacji potrzebuje wuzka dla chłopca
- Wuzek chcem za darmo głęboki spacerówka razem a ja za żadne pieniądze nie kupie bo mnie na to nie stac ja pytam sie ludzi o dobrym sercu a nie za pieniadze zegnam

¹² *JakSiePisze.pl*, 2017, <https://jaksiepisze.pl/madka-czy-matka/> (dostęp: 17.03.2019).

¹³ Zdają sobie sprawę, że udostępniane w internecie opinie nie muszą oddawać rzeczywistych uczuć i poglądów nadawców tekstów, część z nich stanowi słowne prowokacje, wpisujące się w konwencję trollingu.

¹⁴ *Big Pharma*, zapisywane także jako *Big Farma* i *bigfarma*, to używane w teoriach spiskowych określenia wielkich koncernów farmaceutycznych; więcej na ten temat zob. np. A. Kornaszewski, *Big Pharma i inne teorie spiskowe*, 2017, <https://studioopinii.pl/archiwa/182601> (dostęp: 22.05.2019).

¹⁵ Liczne błędy sprawiają, że niektóre wypowiedzi funkcjonują jako wirale, czyli komunikaty dobrowolnie rozpowszechniane przez internautów, m.in. ze względu na ich potencjał humorystyczny.

¹⁶ „Kompetencje komunikacyjne (uwzględniające wiele czynników kulturowych, aksjologicznych, etycznych) projektują postawę sprzyjającą autentycznej komunikacji opartej na zasadzie tolerancji i szacunku wobec inności, otwartości, poszanowania sfery preferowanych wartości, uznania autonomiczności podmiotu”, E. Struzik, *Problem komunikacji w rzeczywistości wirtualnej – nowe wzorce komunikacyjne a problem tożsamości podmiotu*, [w:] *Człowiek a światy wirtualne*, red. A. Kiełpas, M. Sułkowska, M. Wołek, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2009, s. 104.

¹⁷ Choć formalnie są to prośby, to illokucyjnie zdecydowanie bliższe są żądaniom, m.in. przez to, że adresatowi nie pozostawia się prawa do decyzji.

- A również ale potrzebuje pieniędzy na opłatę kredytu, a mam 2 dzieci
- Myśli pani że tylko pani jest w trudnej sytuacji, załosne, również zegniam
- huj mnie to obchodzi zegniam nara¹⁸.

Pierwsza wypowiedź przypomina strumień świadomości. Jest pozbawiona znaków interpunkcyjnych i redundantna. Nadawczyni sugeruje, że oczekiwanie pieniędzy za towar wystawiony na sprzedaż jest tożsame z byciem złym człowiekiem („pytam się ludzi o dobrym sercu a nie za pieniądze”). Oczekiwaniom materialnym towarzyszy zatem mało subtelny szantaż emocjonalny. Brak też empatii wobec drugiej kobiety, której sytuacja życiowa jest bez znaczenia dla proszącej, co wyraża jasno, dodając niestandardowe pożegnanie.

Zgodnie z konwencją gatunkową w prośbie nadawca powinien umniejszyć swoją rangę, *madki* postępują wręcz przeciwnie – stawiają się w równej lub nadrzędnej pozycji wobec osoby, od której czegoś oczekują. Pomijają przy tym formuły grzecznościowe („proszę” → „pani mi odda”, „wuzek chcem”). Niezrealizowane życzenia zwykle realizują schemat: roszczenie („chcem za darmo”) → odmowa (rozbudowana o uzasadnienie i/lub wyrazy oburzenia) → agresywna reakcja inicjatorce kontaktu.

Hasło *madki* zostało odnotowane przez Google Trends¹⁹ po raz pierwszy w lipcu 2007 roku, *madka* w czerwcu 2008. Od 2016 oba zyskują wyraźnie na popularności²⁰. Nie ma pewności, czy pierwsze notacje to nieprzypadkowo utrwalone błędy ortograficzne lub literowe. Wzrost liczby wyszukiwań w 2016 roku wskazuje, że te słowa zaistniały wtedy jako odrębne wyrazy graficzne, rozumiane jako ciągi elementów diakrytycznych, występujące między dwiema kolejnymi pauzami²¹, przy tym odznaczające się właściwościami semantycznymi, co pozwala uznać je za jednostki języka.

Bez poświęconych temu zagadnieniu badań socjologicznych trudno kategorycznie stwierdzać, że pojawienie się *madek* jest jednym z ubocznych

¹⁸ Zrzut ekranu telefonu zawierający ten dialog jest popularny w internecie. Nie udało mi się ustalić jego pierwotnego źródła, tu przytaczam za: *Ehumor.pl*, b.d., <https://ehumor.pl/2019/02/madka-chce-wozek-za-darmo/> (dostęp: 16.05.2019).

¹⁹ To serwis udostępniający wyniki ilościowych i jakościowych analiz zapytań kierowanych do wyszukiwarki Google.

²⁰ *Google Trends*, 2019, <https://trends.google.pl/trends/explore?date=all&geo=PL&q=madka,madki> (dostęp: 25.04.2019).

²¹ M. Grochowski, 1981, *O wyróżnianiu jednostek opisu semantyki leksykalnej*, „Sborník Prací Filosofické Fakulty Brněnské University” 1981, A 29, s. 31. Dostęp za: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/100402/A_Linguistica_29-1981-1_4.pdf?sequence=1%22 (dostęp: 29.04.2019).

efektów rządowego programu Rodzina 500 plus²², ale jego początek pokrywa się czasowo ze wzrostem liczby wystąpień analizowanego słowa w tekstach indeksowanych przez wyszukiwarkę. 2016 był również rokiem, w którym sieć marketów „Biedronka” po raz pierwszy wprowadziła akcję promocyjną „Gang Świeżaków”. Zakupy były premiowane naklejkami. Po uzbieraniu określonej ich liczby można było otrzymać wybraną maskotkę. Akcja stała się bardzo popularna, a kiedy okazało się, że egzemplarzy zabawek jest mniej niż oczekiwano – „prosty mechanizm zyskał ogromne poparcie w postaci psychologii i emocji”²³. Oprócz powyżej wymienionych czynników na pojawienie się *kultury dej* wpłynął prawdopodobnie wzrost popularności serwisów ogłoszeniowych, które pozwalają na negocjowanie cen oferowanych produktów (np. OLX) oraz mają działy „oddam za darmo” lub tym podobne.

Kultura dej to wyraźny przejaw zmian obyczajowych. Kiedyś proszono o pomoc, gdy jednostka czy rodzina znajdowała się w trudnej sytuacji życiowej z przyczyn od niej niezależnych. Powszechnie wysoko ceniono umiejętność dobrego gospodarowania zasobami finansowymi, jak stwierdzał na przykład autor poradnika *savoir-vivre*’u: „porządek i oszczędność grają niezmiernie ważną rolę w życiu towarzyskim; one to gruntują szacunek powszechny, im głównie pewność siebie i dobry humor zawdzięczać wypada”²⁴.

Obecnie niektóre osoby nie mają oporów przed stawianiem konkretnych żądań oraz jawnym wyrażaniem przekonania, że zasługują na wsparcie, ponieważ są rodzicami. Istotę tego zjawiska oddaje humorystyczne sformułowanie „dej mnie wszystko za darmo”²⁵. Prośby dotyczą nie tylko niezbędnych przedmiotów, jak pieluchy czy kosmetyki dla niemowląt, ale też ekskluzywnych usług: „Dziewczyny doradźcie skutecznego trenera do rozpisania diety. Tanio lub za darmo, bo mam małego syna. Ktoś pomoże”. *Madki* nie budzą sympatii. Powyższy post został skwitowany między innymi następująco: „Za darmo – żryj mniej”, „Pro tip – zapłać za dietę, nie będziesz mieć na słodycze”²⁶.

---

²² Więcej na jego temat zob. *Rodzina 500 plus*, 2018, <https://rodzina500plus.gov.pl/> (dostęp: 17.05.2019).

²³ bg, *Słodziaki w Biedronce powtórzą sukces Świeżaków, bo akcja jest prosta i dobrze skonstruowana*, 2018, <https://www.wirtualnemedi.pl/artykul/slodziaki-w-biedronce-powtorza-sukces-swiezakow-bo-akcja-jest-prosta-i-dobrze-skonstruowana-opinie> (dostęp: 31.05.2019).

²⁴ M. Rościszewski, *Zwyczajowe towarzyskie. Podręcznik praktyczny dla pań i panów*, Feniks, Warszawa 1938, s. 41.

²⁵ *Besty.pl*, b.d., <https://besty.pl/3996952> (dostęp: 17.05.2019).

²⁶ *Mistrzowie.org*, 2018, <https://mistrzowie.org/721908> (dostęp: 16.05.2019).

Wyrażna jest pogarda²⁷ w stosunku do zachowań uznawanych za przejaw *kultury dej*, np. „polujących” na naklejki, w związku ze wspomnianą akcją promocyjną „Biedronki”, deprecjonuje się za pomocą animalizacji: „to są zwierzęta i należy je gnębić, a przez gnębienie edukować. To jest wojna cywilizacyjna, jak jej dla ciebie tchórz nie wygramy, to za 3 lata sam będziesz się awanturował przy kasie w Lidlu o darmową kole dla dżejsona i khalesi”²⁸. Hiperbolizuje się znaczenie postępowania klientów marketu („wojna cywilizacyjna”). Dodaje negatywną, obraźliwą przepowiednię oraz obraża oponenta. Nazywa się go tchórzem, wymienia szyderczo nietypowe imiona²⁹ jego domniemanego potomstwa i zapisuje je małymi literami, co demonstruje brak szacunku. Tym bardziej że w słowie „Lidl” użyto wielkiej litery. Trudno zakładać więc, że jej pominięcie w odniesieniu do dzieci jest przypadkowe albo wynika z dążenia do uproszczenia zapisu przez redukcję wersalików.

Niechęć internautów wobec postawy roszczeniowej, otwarcie wyrażana w komentarzach, ironicznych odpowiedziach³⁰ i memach³¹, nie zmienia faktu, że posiadanie dziecka bywa uznawane przez niektóre kobiety za wystarczający powód oczekiwania powszechnego wsparcia. Na podstawie ich wypowiedzi można przypuszczać, że najprostsze wyjście z trudnej sytuacji finansowej, tzn. zarobienie na sobie i potomstwo, nie wchodzi w zakres ich zainteresowań. Lapidarnie i celnie podkreślają to inspirowane *kulturą dej* hasła, wyszydzając jednocześnie niedostatki wiedzy na temat ortografii: „Dej mnie sie nalerzy”, „Karta madki Polki – Free PLN”, „Mi praca nie potrzebna tylko pieniądze”³². W analizowanych komunikatach *dej* ≠ prośba, lecz *dej* ≈ żądanie, w którym racjonalność ustępuje miejsca emocjonalności.

Interesujące są koncepcje ekonomiczne autorstwa *madek*, w myśl których osoby bezdzietne powinny być obciążone dodatkowymi podatkami, np. „WITAM PAŃSTWA mam takie pytanie czy sie zgadzacie z tym co

²⁷ Rozliczne negatywne opinie na temat *madek* znajdują się np. na stronie *wykop.pl*, 2019. <https://www.wykop.pl/tag/madka/> (dostęp: 4.06.2019).

²⁸ *Forum: Skont sie wziena popularnosici „borej curki”?*, 2017, <https://www.gry-online.pl/S043.asp?ID=14402953> (dostęp: 4.06.2019).

²⁹ Spolszczona forma angielskiego *Jason* i imię jednej z bohaterek serialu „Gra o tron”.

³⁰ Np. w dialogu: „– Da pani taniej? jestem matką wielu dzieci. – Też mam wiele dzieci, może weźmie pani drożej?”, *wykop.pl*, 2019, <https://www.wykop.pl/tag/madki/next/entry-36594877/> (dostęp: 30.05.2019).

³¹ Są liczne odniesienia do *madek* i *kultury dej*, np. jeden z memów, który pojawił się w sieci w czasie, kiedy Andrzej Sapkowski domagał się dodatkowego wynagrodzenia od firmy CD Project, twórców gry „Wiedźmin”, przedstawia na tle zdjęcia pisarza słowa „DEJ MAM HOROM CIRI”.

³² *Panda Wear*, 2019, <https://pandawear.pl/author/dej/?pag=2> (dostęp: 16.05.2019).

napisze – ludzie nieposiadający dzieci powinni mieć program 500 – bo jak nie mają szkraba to po co im tyle pieniędzy?³³ Na co oni mogą wydawać? ja uwarzam że oni powinni oddać państwu a rodzicą na pełen etat podnieść do 1000+ bo im się po prostu należy”³⁴. Sformułowanie „się po prostu należy” w skrócie przedstawia główną zasadę *kultury dej*. Istotne jest też pojmowanie rodzicielstwa jako pracy „na pełen etat” (→ brak czasu na inne zajęcia), która powinna być opłacana, również przez tych, którzy nie mając dzieci, nie zasługują na nadmiar środków materialnych (rodzicielstwo → należna nagroda, bezdzietność → zasłużona kara).

Internet jako miejsce wyłudzeń i oczekiwań materialnych odchodzi od utopijnych założeń Borgesowskiej wszechbiblioteki. Idealistyczne wizje ustępują merkantylnej rzeczywistości. Granice między wirtualnością a realnością zacierają się coraz bardziej i w tych czasach „[...] cyfrowy wymiar życia nie stanowi antytezy realności, lecz jej ważny, immanentny składnik”³⁵. Niektórzy zaś traktują strony internetowe, umożliwiające handel i wymianę lub zbiórki na cele charytatywne, jako odpowiedniki pomocy społecznej albo miejsce spotkań idealistów, skłonnych do ofiar rzeczowych lub finansowych na rzecz potrzebujących wsparcia.

Wpisuje się to w paradygmat narcyzmu kulturowo-społecznego, gdyż „[c]zęsto narcystyczne jednostki wykorzystują innych do osiągnięcia swoich celów, nie wykazują empatii, niechętnie utożsamiają się z uczuciami i potrzebami innych”³⁶. Adresatem roszczeń *madek* nie jest państwo ani, co byłoby w pełni zrozumiałe, ojciec dziecka, lecz nieznamomi użytkownicy internetu, którzy sprzedają przedmioty za pośrednictwem sieci lub dysponują na przykład mieszkaniem w ciekawym miejscu, idealnie nadającym się na darmowe wakacje itd.

Zdarzają się także śmielsze oczekiwania. W 2017 roku w serwisie Zrzutka.pl pojawiła się, opatrzona zdjęciem uśmiechniętego niemowlaka, prośba o 300 000 zł na nowy dom: „Jestem małym człowiekiem poznającym dopiero świat. W moim świecie są moi rodzice i brat, którego nie ma z nami. Jednak czegoś w tym świecie nam brakuje. Chciałbym, żeby

---

³³ W wypowiedziach *madek* często utożsamia się bezdzietność z egoizmem lub/i brakiem wiedzy o prawdziwym życiu.

³⁴ *wykop.pl*, 2019, <https://www.wykop.pl/tag/heheszki/next/entry-38795709/> (dostęp: 4.06.2019). Nie można wykluczyć, że wypowiedź ma charakter prowokacji (*trollingu*). Prawdopodobnie nawiązuje do słynnej wypowiedzi premier Beaty Szydło o premiach dla ministrów („te pieniądze im się należały”). Dziękuję za to spostrzeżenie Recenzentowi tekstu.

³⁵ M. Szpunar, *Humanistyka cyfrowa a socjologia cyfrowa. Nowy paradygmat badań naukowych*, „Zarządzanie w Kulturze” 2016, 17, z. 4, s. 109.

³⁶ M. Szpunar, *Od narcyzmu jednostki do kultury narcyzmu*, „Kultura – Media – Teologia” 2014, nr 18, s. 109.

moi rodzice byli szczęśliwi, mając swoje miejsce. Obecnie mieszkam z rodzicami, wujem, babcią i dziadkiem. Dziadek nie lubi dzieci, nie chce też bym zajmował miejsce w jego domu z moimi rodzicami. Chciałbym być bliżej mojego starszego braciszka Alana, bawić się z nim. Chciałbym aby moi rodzice mieli swój dom, swoje miejsce, by ten dom był pełen miłości, ciepła. Kochani, proszę Was o pomoc na nowy dom dla moich rodziców i dla mnie. Dziękuję i ściskam mocno :)³⁷.

Towarzysząca tekstowi fotografia przedstawiała rzekomego nadawcę wypowiedzi. Uprawdopodobniała, że to dziecko rzeczywiście istnieje, ale przede wszystkim miała wzbudzić pozytywne uczucia u potencjalnych darczyńców. Do emocji apelowały też, oprócz bazującego na kontraście obrazu małego człowieka w wielkim świecie, nacechowane aksjologicznie opozycje w przedstawianiu terażniejszości i przyszłości, zależnej od tego, czy internauci okażą hojność, tzn.

obecne nieszczęście – przyszłe szczęście,
 zubożony świat (bez miejsca dla siebie i brata) –
 świat, w którym niczego nie brakuje,
 cudze miejsce – swoje miejsce,
 zły dziadek – dobry rodzice,
 starość – dzieciństwo (Nataniel) i młodość (rodzice),
 brak – pełnia.

Pomimo przemyślanej formy apel okazał się nieskuteczny. Przypuszczalnie ze względu na to, że budził raczej irytację i oburzenie, a nie współczucie. Na konto wpłacono tylko złotówkę i zbiórka została zakończona przez organizatora.

Kiedy ma się do czynienia z prośbą o pomoc, zamieszczoną w przeznaczonym do zbierania funduszy, znanym i ogólnie dostępnym serwisie internetowym, podpisaną oficjalnymi personaliami i opatrzoną naturalnymi (niestockowymi), familijnymi zdjęciami, to można założyć, że jest prawdziwa albo prawdziwą ma udawać³⁸.

W sieci pojawiają się jednak też komunikaty na tyle absurdalne, że trudno ocenić, czy są przejawem *kultury dej* czy z niej kpią, np. „Jestem przyszłą młodą mamą w ciężkiej sytuacji finansowej – przyjmę za darmo akcesoria dla noworodka – działający telewizor i komputer – z góry dziękuję – tel. 796...”³⁹. Warto zwrócić uwagę, pomijając nowatorskie pojmowanie

³⁷ *Zrzutka.pl*, 2017, <https://zrzutka.pl/3g2awb#komentarze> (dostęp: 20.05.2019).

³⁸ Więcej na temat oszustw tego typu zob. Z. Ziemska, „*Hora curka*” trzęsie siecią, 2017, <https://opinie.wp.pl/zuzanna-ziemska-hora-curka-trzesie-siecica-6168545625688193a> (dostęp: 31.05.2019).

³⁹ *Wiocha.pl elitarna łoża szyderców*, 2013, <https://www.wiocha.pl/939265,Aksesoria-dla-noworodka---telewizor-i-komputer> (dostęp: 30.05.2019).

tego, co stanowi „akcesoria dla noworodka”, na sformułowanie „przyjmę za darmo”, które sytuuje *de facto* osobę proszącą w roli tej, która wyświadcza uprzejmość.

Odnotowano również sytuacje, gdy przedmioty pozyskane za darmo potem odsprzedawano, niekiedy nawet za pośrednictwem tego samego serwisu i tego samego konta użytkownika, co pozwoliło na prześledzenie ich obiegu i ujawnienie oszustwa. Takie postępowanie prowadzi do spadku zaufania wobec ludzi rzeczywiście potrzebujących wsparcia⁴⁰.

Kobiety, których dzieci są naprawdę chore, a one same znajdują się w trudnej sytuacji życiowej, bywają mylnie utożsamiane z *madkami*, a odstępstwo niesłusznie traktowane jako nowe, popularne, interesowne podejście do macierzyństwa. Matki ponoszą konsekwencje deprecjonującego postrzegania *kultury dej*, nawet jeśli nie mają z nią nic wspólnego.

BIBLIOGRAFIA

- Besty.pl*, b.d., <https://besty.pl/3996952> (dostęp: 17.05.2019).
- bg, *Słodziaki w Biedronce powtórzą sukces Świeżaków, bo akcja jest prosta i dobrze skonstruowana*, 2018, <https://www.wirtualnemedi.pl/artykul/slodziaki-w-biedronce-powtorza-sukces-swiezakow-bo-akcja-jest-prosta-i-dobrze-skonstruowana-opinie> (dostęp: 31.05.2019).
- Dej, mam horom curke*, 2017, <https://pl-pl.facebook.com/dejmamhoromcurke/> (dostęp: 1-31.03.2019).
- Ehumor.pl*, b.d., <https://ehumor.pl/2019/02/madka-chce-wozek-za-darmo/> (dostęp: 16.05.2019).
- Forum: Skont sie wziena popularnosici „horej curki”?*, 2017, <https://www.gry-online.pl/S043.asp?ID=14402953> (dostęp: 4.06.2019).
- Goble G., *Top 10 bad tech predictions*, 2012, <https://www.digitaltrends.com/features/top-10-bad-tech-predictions/7/> (dostęp: 24.04.2019).
- Google Trends*, 2019, <https://trends.google.pl/trends/explore?date=all&geo=PL&q=madka,madki> (dostęp: 25.04.2019).
- Grochowski M., 1981, *O wyróżnianiu jednostek opisu semantyki leksykalnej*, „Sborník Prací Filosofické Fakulty Brněnské University” 1981, A 29, s. 31-37. Dostęp za: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/100402/A_Linguistica_29-1981-1_4.pdf?sequence=1%22 (dostęp: 29.04.2019).
- JakSiePisze.pl*, 2017, <https://jaksiepisze.pl/madka-czy-matka/> (dostęp: 17.03.2019).

---

⁴⁰ Więcej na ten temat zob. D. Próchniewicz, *Pozwólcie nam pracować na nasze chore córki (i synów)*, 2017, <https://igimag.pl/2017/09/zloty-srodek-czyli-pozwolicie-nam-pracowac-na-nasze-chore-corki-synow/> (dostęp: 31.05.2019).

- Kornaszewski A., *Big Pharma i inne teorie spiskowe*, 2017, <https://studioopinii.pl/archiwa/182601> (dostęp: 22.05.2019).
- Miejski Słownik Słangu i mowy potocznej, 2006, <https://www.miejski.pl/slowo-Madka> (dostęp: 17.03.2019).
- Mistrzowie.org, 2018, <https://mistrzowie.org/721908> (dostęp: 16.05.2019).
- Obserwatorium Językowe Uniwersytetu Warszawskiego. *Najnowsze Słownictwo Polskie*, 2017, <http://nowewyrazy.uw.edu.pl/haslo/madka.html> (dostęp: 17.03.2019).
- Panda Wear, 2019, <https://pandawear.pl/author/dej/?pag=2> (dostęp: 16.05.2019).
- Próchniewicz D., *Pozwólcie nam pracować na nasze chore córki (i synów)*, 2017, <https://igimag.pl/2017/09/zloty-srodek-czyli-pozwolicie-nam-pracowac-na-nasze-chore-corki-synow/> (dostęp: 31.05.2019).
- Rodzina 500 plus, 2018, <https://rodzina500plus.gov.pl/> (dostęp: 17.05.2019).
- Rościszewski M., *Zwyczaje towarzyskie. Podręcznik praktyczny dla pań i panów*, Feniks, Warszawa 1938.
- Słownik języka polskiego PWN, b.d., <https://sjp.pwn.pl/ciekawostki/haslo/madka;6368879.html> (dostęp: 17.03.2019).
- Słownik SJP.PL, b.d., <https://sjp.pl/madka> (dostęp: 17.05.2019).
- Spotted: *Matka and Tata*, 2016, <https://pl-pl.facebook.com/spottedmadka/> (dostęp: 1-31.03.2019).
- Struzik E., *Problem komunikacji w rzeczywistości wirtualnej – nowe wzorce komunikacyjne a problem tożsamości podmiotu*, [w:] *Człowiek a światy wirtualne*, red. A. Kiełpas, M. Sułkowska, M. Wołek, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2009, s. 92-107.
- Szpunar M., *Od narcyzmu jednostki do kultury narcyzmu*, „Kultura – Media – Teologia”, 2014, nr 18, s. 106-116.
- Szpunar M., *Humanistyka cyfrowa a socjologia cyfrowa. Nowy paradygmat badań naukowych*, „Zarządzanie w Kulturze” 2016, 17, z. 4, s. 355-369.
- The Quotations Page, 1994, <http://www.quotationspage.com/quote/868.html> (dostęp: 24.04.2019).
- Wiocha.pl elitarna loża szyderców, 2013, <https://www.wiocha.pl/939265,Akcesoria-dla-noworodka---televizor-i-komputer> (dostęp: 30.05.2019).
- wykop.pl, 2019, <https://www.wykop.pl/tag/heheszki/next/entry-38795709/> (dostęp: 4.06.2019).
- wykop.pl, 2019, <https://www.wykop.pl/tag/madka/> (dostęp: 4.06.2019).
- wykop.pl, 2019, <https://www.wykop.pl/tag/madki/next/entry-36594877/> (dostęp: 30.05.2019).
- Ziemska Z., „Hora curka” trzęsie siecią, 2017, <https://opinie.wp.pl/zuzanna-ziemska-hora-curka-trzesie-siecica-6168545625688193a> (dostęp: 31.05.2019).
- Zrzutka.pl, 2017, <https://zrzutka.pl/3g2awb#komentarze> (dostęp: 20.05.2019).

Madka and the *dej* culture: the surprising results of the spread of the Internet

Summary

The aim of this paper is to provide an initial description of the demand-based culture of *dej* (from Polish *daj*, i.e. 'give [me]', modified to mimic English pronunciation) and the pejorative, personal category of *madka* (from Polish *matka*, i.e. 'mother', and English 'mad'), contrasting with the positive category of *matka*. *Madka* is an Internet term for a woman who avoids work but cares for her children by, for instance, demanding giveaways from strangers who sell the products she desires on auction websites. In addition to categorical, tactless requests directed at the potential donors and the ensuing linguistic aggression after her request is denied, the *madka* is characterised by hostility towards other women and a negligent attitude towards linguistic correctness.

Madki i kultura dej – o niespodziewanych skutkach upowszechnienia internetu

Streszczenie

Celem tekstu jest wstępna charakterystyka bazującej na roszczeniowości *kultury dej* (← *daj*) i, alternatywnej wobec pozytywnie nacechowanej *matki*, pejoratywnej kategorii osobowej *madka* (← ang. *mad* + *matka*). To internetowe określenie kobiety, która unika pracy, ale dbając o dobro swojego potomstwa, domaga się na przykład darowizn od obcych osób, które wystawiają pożądaną przez nią przedmioty w serwisach aukcyjnych. Oprócz kategoriycznych, pozbawionych subtelności życzeń wobec domniemanych darczyńców i agresji językowej, kiedy spotyka się z odmową, *madkę* cechuje między innymi niechęć wobec innych kobiet i lekceważący stosunek do zasad poprawności językowej.